

Centralisti od nog do glave utegnejo federalistično osnovo imeti za razkroj državni. Al kako se vjema s tem to, da je Košut v glasovitih svojih pismih do stranke svoje na Ogerskem Čehe proglasil na pol žrtovane centralizmu po Hohenwartovem programu, Ogrje pa že popolnoma v naročji državnega edinstva! Ali ni tu resnica ravno v sredi med strahom centralistov in strahom Košutovim? Ali ni v državi taki, ktera, kakor Avstrija, šteje mnogo različnih narodov, prava politika ta, da je mehanična edinstvo omejena le na edinstvo v potrebnih rečeh in da svoje moči išče v edinstvi zadovoljnih narodov, katerim naj se varuje njihova zgodovinska posebnost? Ta „edinstvo v potrebnih rečeh“ in posebno edinstvo moči državne, je pa zagotovljena bila, in če bi se bil sklical državni zbor sprave, ktere ga so nasprotniki sprave spodnesli, gotovo ne bi se bila znižala pod mero Českih fundamentalnih člankov. Vojaška edinstvo in več družega bilo bi delalo trdno podlago celoti državni. Prezreti pa se ne sme, da eni in isti vladar v Avstriji ni samo cesar Avstrijski, ampak da je tudi knez vseh deželnih skupin.

(Konec prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* Židi (judje) v našem cesarstvu. — Ker ves svet vé, da danes judje sučejo Avstrijo, (kajti oni imajo največ novcev in največe Dunajske časnike v svojih rokah), zato ni čuda, da je ministerstvo Auerspergovo dalo po c. kr. statistični centralni komisiji napraviti popis judovstva, ktera je ta popis ravnokar na svetlo dala pod naslovom „Statistik des Judenthums in den im Reichsrathe vertretenen Königreichen und Ländern“. Ta statistični popis pa je sprožila že l. 1871. judovska sinoda v Augsburgu.

Ta popis nam kaže, da se judje silno množijo v Avstriji. Brez dežel Ogerskih je v naši polovici Avstrije se število judov od leta 1830., ko jih je bilo le 355.695, pomnožilo do leta 1869. na 820.200.

Statistični popis pravi, da pomnožilo se je sicer število vseh prebivalcev, al v poslednjih 19 letih so se judje pomnožili za petkrat več kakor drugi prebivalci.

Leta 1869. so našli judov v Galiciji 575.433, na Českem 89.539, na Dunaji in v doljni Avstriji 51.880, v Bukovini 47.754, na Moravskem 42.644, v Šleziji 6123, v Trstu, na Goriškem in v Istriji 4729, na Štajarskem 734, v gornji Avstriji 630, na Tirolskem in Vorarlberškem 353, v Dalmaciji 233, na Salcburškem 44, na Koroškem 22, na Kranjskem 22. *)

Po takem pride 1 jud

v Galiciji na	9
v Bukovini na	11
na Dunaji na	15
v doljni Avstriji na	38
na Moravskem na	47
na Českem na	57
na Šlezkem na	84
na doljno Avstrijo brez Dunaja na	116
na Primorskem na	123
na Štajarskem na	1541
v Dalmaciji na	1900
v Tirolih na	2490
na Salcburškem na	3441
na Koroškem na	15291
na Kranjskem na	21058

druzih prebivalcev

Kranjska dežela je tedaj dosihmal še najbolj judov prosta.

V vsem skupaj pride pa 1 jud na 25 prebivalcev imenovanih dežel.

Na Ogerskem se na 1 juda šteje 22 družih prebivalcev, na Erdeljskem na 1 „ „ 91 „ „ na Hrvaškem in v Slavoniji „ 116 „ „ v vojaški Granici na 1 juda „ 519 „ „

Po vsem se more reči, da v celem našem cesarstvu na 26 družih ljudi pride 1 jud.

Statistični popis primerja število judov družih držav z Avstrijo in pravi, da le dve državi: Rusko-Poljsko in Rumunija, in pa mesto Hamburg imajo primeroma več judov kakor Avstrija.

Judje so zelo rodovitni; po statističnih zapisih se šteje na en judovsk zakon 10 otrok, na kristijanske zakone le po 5. Judje se sploh tudi pred ženijo kakor drugi; do 24. leta je že večidel vse oženjeno. V drugič se pa manj judov ženi kakor kristijanov. Nezakonskih otrok je pri judih manj kakor pri družih. Tudi doživijo judje višo starost, in sicer tako, da počez se more starost juda šteti na 48 let, kristijana na 36 let.

Slovansko slovstvo.

* Junaška pesem v 10 pevanjih pod naslovom „Otan Božije ljubavi“ od slavnoznanega narodnega pesnika (duhovna) Andreja Vitaljića pride v knjigarni g. Dragotina Pretnerja v Dubrovniku na svetlo. Pesem opisuje Kristusovo življenje; „potpuni epos je, s koga mu drago gledišta se razgleda, uragjen na primjer Omira, Virgila i Miliona, u komu sve je naravno i veličanstveno, sve nježno i čarobno. To krasno djelo od kada bi prvim putem pečatano u Mlecima g. 1712, do dana današnjega ne bi več pretiskano; tako da sada se jedva gdje nalazi koji istisak. Žalostno je, da ovo rijetko blago stoji zakopano pod zemljom; treba ga svakako narodu ponuditi“. Knjiga ta pride v osmini, obsegala bode 20 lično tiskanih pól; cena za naročnike 1 gold. 30 kr.; naročnina naj se pošlje gori imenovani knjigarnici s poštnim povzetjem, in knjigo dobí naročnik franko. Krasno pesem priporočamo toplo tudi slovenskemu občinstvu.

Naši dopisi.

Iz Rusije 20. febr. (4. marcija.) — (Konec.) — Novi gimnazijalni ustav je vpeljan v Rusiji poldrugo leto, realni pol leta. Sporočil sem „Novicam“ uže, da Ruski liberalci in zapadniki niso prav nič zadovoljni s temi šolskimi ustavi. Ko je ministerstvo vneslo svoje načrte v državni senat na pregled, so oni napenjali vse svoje žile, da bi razdražili narod proti ustavom in naklonili senat, da jih zavrže. Nikakoršna zvijača ni jim bila preostudna, nikakoršna laž ne prepredrznala, da je bila le sposobna, kako priprosto dušo zapeljati v njih tabor, kjer so kričali po „obščeobrazovateljskih učiliščih“ ali vsaj po realnih gimnazijah ustava 1864. leta. Al njih gnjusno delo jim ni prineslo zaželenega ploda. Državni senat je gimnazijalni ustav po ministerskem načrtu odobril in cesar je podpisal: „Byti po semu“.

Prvo leto njegovega življenja odprlo je ministerstvo in občinstvo toliko novih gimnazij, za kolikor njih bilo je le mogoče najti učiteljskih moči, ali prav za prav še več, kajti v nekterih gimnazijah imajo filologi celó po 28 ur na teden, in tedaj letnega plačila po 2000 in še več rubljev. Pri večini novih gimnazij so letos odprli paralelne rede, a vendar je bilo treba odpovedati sto in sto dečkom, ki so želeli stopiti v gimnazije; tako

*) Od kod se je vzelo na Kranjskem 22 judov, ne vemo; katalog Kranjske škofije jih v letu 1873. ima le 9. Vred.